

เทศน์เช้า วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๔

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะ เห็นใหม่ เราว่าเรารู้กันหมดแล้ว แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ถึงอานิสงส์ของการฟังธรรม “สิ่งที่ไม่เคยได้ยินได้ฟัง สิ่งที่ได้ยินได้ฟังแล้วตอกย้ำ แก่ความลึกลับสงสัย” นี่แก่ความลึกลับสงสัยของตัวเอง ทำให้จิตใจผ่องแผ้ว นี่พูดถึงเรื่องอานิสงส์ของการฟังธรรม

แต่เวลาเราบอกว่าเราเข้าใจแล้ว เราศึกษาแล้ว ก็พูดเรื่องเก่าๆ นั้นแหละ คำว่าพูดเรื่องเก่าๆ นะ แต่มันไม่โดนใจ มันไม่สะเทือนใจ ถ้าไม่สะเทือนใจ เห็นใหม่ เพราะเวลาเราศึกษาธรรมะ มีคนทุกข์คนยากแล้วไปศึกษาธรรมะ พอศึกษาธรรมะแล้วนี่ อืม.. พระพุทธเจ้าสอนไว้ว่าอย่างนั้น บางคนในชีวิตเรามีความร่มเย็นเป็นสุข อยากจะหาที่พึ่งเราก็ศึกษาธรรมะกัน

จิตใจของคนศึกษาธรรมะมันมุ่มมองแตกต่างกัน ความแตกต่าง ความเข้าใจเราแตกต่างกัน แต่เวลาศึกษามาแล้วนะ นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกว่าปริยัติคือการศึกษา ถ้าปริยัติแล้วมันต้องเป็นวงของปริยัติ คือวงของการศึกษา วงของการศึกษานั้นมันไม่ใช่วงการปฏิบัติ

“ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ”

มันต้องมีการปฏิบัติ มีการค้นคว้า มีการเข้าไปประสบการณ์ ประสบการณ์อันนั้น เห็นใหม่ ฉะนั้น ประสบการณ์อันนั้นเราไม่มีใจ มันเลยเป็นชาลันด้วยใจ เวลามานี้ เข้ามาในวัดโอ้อ่านะ ความรู้ท่วมหัว มันล้นด้วยหมดเลย ชาลันด้วยนะ แก้วขามันก็ไม่ว่าชาลันอะไร น้ำที่จืดล้นด้วยไปมันก็ไม่ได้ประสบการณ์สิ่งใดเลย นี่ใจศึกษามากไป รู้มากไป แล้วฟังธรรมๆ ฟังธรรมของเก่าๆ ทั้งนั้นแหละ แต่ธรรมของเก่าๆ แต่ถ้ามันสะเทือนใจนะ กิเลสมันอยู่ที่ใจ

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าถ้าเราไม่ทำชาลันด้วย เห็นใหม่ เราศึกษามากน้อยขนาดไหน มันเป็นความรู้ของเรา แต่เวลาเราเคยมีแง่ มีเกร็ด มีความรู้ มีมุ่มมองในศาสนาอย่างไร เวลาฟังธรรมไปนะ อืม.. เรื่องนี้เราไม่เคยคิดเลยนะ อืม.. ทำไมเรื่องนี้เรามองข้ามไปเลยนะ

นี่เพราะอะไรล่ะ? เพราะมันล้นด้วยใจ ชามันล้นด้วยมันเลยไม่มีสิ่งใดเข้าไปในหัวใจของมัน แต่ถ้ามันพร่องด้วยนั้นแล้วนี้ธรรมชาติมันจะเข้าไปสะท้อนใจของตัว ถ้าเข้าสะท้อนใจของตัว เข้าสะท้อนใจที่ไหนล่ะ? นี่เวลาศึกษา เห็นไหม ศิล สมาธิ ปัญญา.. ศิลนี่ท่องได้ นกแก้ว นกขุนทองมันก็ท่องได้ นกแก้วมันท่องดีกว่าด้วย มันท่องได้ทั้งวันทั้งคืนเลย นกแก้วลองสอน มันสิ มันพูดได้ทั้งวันทั้งคืนเลย แต่มันไม่รู้เรื่อง

นี่ก็เหมือนกัน เราก็รักษาศิลกัน รักษาศิลป์ ศิลเป็นกฎ ศิลเป็นข้อห้าม แล้วความจริงของมันอยู่ที่ไหนล่ะ? ศิลในกรรมฐานเรา เห็นไหม ศิลคือความปกติของใจ ถ้าใจมันปกติมันไม่ผิผิต หรอก ถ้าใจมันปกติ ใจมันไม่ได้ทำอะไรเสียหายเลยมันผิผิตไปตรงไหน? แต่เราก็ระแวงไปหมด ระแวงระวังไปหมดเลย เลยกลายเป็นเกร็งใจ ศิลเกร็ง ศิลเคร่งใจ

แต่ถ้าเราไม่ทำอะไร จิตใจเราปกติไม่ทำอะไร ถ้าทำอะไรมันผิผิตพลาด ความผิผิตพลาดนั้น เห็นไหม คนมีกิเลสอยู่ต้องมีความผิผิตพลาด พระถึงมีการปลงอาบัติ นี่พวกฆราวาสเราก็มีการต่อ ศิล เพราะคำว่าศิลขาดก็ต่อศิล ศิลขาด ศิลต่าง ศิลพริ้ว.. มันไม่ขาดหรอก มันไม่ขาด มันต่าง พริ้ว มันต่างพริ้วเพราะอะไร? เพราะเราวิตกกังวลไปเองไง วิตกกังวล มันมีความทุกข์ ความยาก นี่ศิลต่างพริ้ว ศิลขาด ศิลทะลุ มันมีของมันเป็นชั้นเป็นตอนของมัน มันมีองค์ประกอบของมันไง

ปาณาติปาตา เราจะฆ่าสัตว์ เราจะคิดฆ่าสัตว์ เราเดินไปจะฆ่าสัตว์..ยังไม่ขาด เราลงมือฆ่า สัตว์.. สัตว์ตาย ปาณาติปาตาครอบงำประกอบของมัน ศิลขาด

เราจะคิดฆ่าสัตว์ อืม.. แต่มันคิดตรงข้าม เออ.. นำสงสารมันเนาะ มันก็มีชีวิตเหมือนกันเนาะ จะไปทำมันทำไม? ขาดไหม? ไม่ขาดหรอก แต่ต่างพริ้วไหม? ต่างพริ้ว เสร้าหมอง ศิลเสร้าหมองนะ เพราะเราคิดอยากกระทำ แต่ไม่ได้กระทำ มันเสร้าหมองในหัวใจของเรา เห็นไหม แต่มันไม่ขาดเพราะไม่ได้ทำ แต่ถ้ามันทำไปแล้วนี้มันขาด ถ้าขาดแล้วเราก็ต่อของเรา เราต่อศิลเพราะความผิผิตพลาดใช่ไหม?

กรรม! กรรมคือการกระทำ ทำไปแล้วจะไปลบล้างมันได้อย่างไรล่ะ? จะไปลบล้างสิ่งที่ทำไปแล้วได้อย่างไร? แต่ถ้าเราสารภาพ เรายอมรับผิด เห็นไหม นี่เราก็สบายใจของเรา ไซ้ เราผิผิตพลาดไปแล้ว พอเราผิผิตพลาดไปแล้วเราก็จะแก้ไข พอแก้ไข เห็นไหม พระเราณะเวลาปลงอาบัติบอกว่า “ข้าพเจ้าจะไม่ทำความผิผิตอย่างนี้อีกแล้ว ข้าพเจ้าจะสำรวมระวังต่อไปข้างหน้า”

เวลาท่องปลงอาบดินนั่นนะ นี่สาธุ สุกฺกุ ข้ำพเจ้าจะมีสติ ข้ำพเจ้าจะตั้งใจ ข้ำพเจ้าจะไม่ทำสิ่งนี้อีกแล้ว มันเป็นการประจานตัวเอง

การประจานตัวเองนี่พระพุทธเจ้าสอนว่า “เป็นอริยวินัย” ผู้ใดทำความผิดพลาดแล้วรู้สำนึกว่าผิด แล้วมีการแก้ไข นั่นเป็นคนดี ผู้ใดมีความผิดพลาดแล้วทำผิดพลาดซ้ำแล้วซ้ำเล่า ข้ำแล้วซ้ำเล่า คนนั้นเป็นคนไม่แก้ไข เห็นไหม เวรกรรมก็จะต่อเนื่องกันไป แต่ถ้ามันทำกรรมแล้วกรรมก็คือกรรม กรรมดีและกรรมชั่ว

กรรมคือการกระทำ เราเคยทำผิดพลาดไปแล้ว เรามาทำคุณงามความดี กรรมที่ทำมาแล้วนะมันก็เหมือนเกลืออยู่ในภาชนะ เราทำความดีก็เหมือนน้ำ น้ำเจือจางๆ ไป เกลื่อนั้นมันก็รสเจือจางไป เจือจางไป เพราะคุณงามความดีของเรา เห็นไหม แต่บอกว่ามันไม่มี เป็นไปได้ อย่างไรก็ตามไม่มี ทำแล้วคือกรรม กรรมสิ่งใด ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ใครทำดีต้องได้ดี ใครทำชั่วต้องได้ชั่ว แต่ทำความดีนี้ทำไมไม่เห็นมีความสุขซักที เพราะ! เพราะเราไม่รู้จักว่าความสุขมันคืออะไร

ความสุขคือบุญกุศลนะ ในครอบครัวเรามีความร่มเย็นเป็นสุขนะ ในครอบครัวเราคุยกันรู้เรื่อง นี่บุญอันนี้หายากมากเลย ไอ้แก้วแหวนเงินทองมันยังหามาจากข้างนอกได้ ถ้าไม่ได้ก็ยังสามารถเหลือเจือจางกันได้ แต่ความเข้าใจกัน ความรู้สึก ความเข้าใจกัน ความร่มเย็นเป็นสุข นี่อันนี้หายากมาก

ฉะนั้น จิตใจเวลาภาวนาก็ภาวนาตรงนี้ เวลาขำมันสั้นด้วยมานี้ โอ้อโฮ.. มันเข้ามาบอกว่ารู้หมดแล้ว หลวงพ่อไม่ต้องพูดหรอก พูดทุกวันน่าเบื่อ.. น่าเบื่อไม่เห็นทำดีซักที น่าเบื่อก็ตึงหนวกหูทุกวัน น่าเบื่อก็ตึงต้องจ้ำจี้จ้ำไชอยู่นี่ ถ้าน่าเบื่อ ทำดีแล้ว..

เอ้อ ไม่อยากจะพูดเหมือนกันแหละ แต่นี่ด้วยการตอกย้ำ เวลาเราประพฤติปฏิบัตินะ เวลาเราออกมาจากครูบาอาจารย์ เวลามันห่อเหี่ยว เฉว เศร้าสร้อย ก็ไปหาครูบาอาจารย์ชะที ไปชาร์ตไฟไป ไปให้ท่านเทศน์ว่า การ ถ้าประสาเราก็ไปให้ท่านดำเนินแหละ ไปถึงท่านก็ค่าเลยนะ ไปธุดงค์มานี้ได้อะไรมา เขาไปธุดงค์เพื่อความสงบวิเวก เอ็งไปธุดงค์มา เอ็งไปเอายาฝิ่นมา ไปเอายาเสพติดมาใช้ไหม?

ไปรุดงค์มาก็ไปเที่ยวบ้านนั้น ไปเที่ยวบ้านนี้ ก็ไปเห็นบ้านนั้นมีความสุข บ้านนั้นมีความสุข ทุกข์ความยาก ยาเสพติดทั้งนั้น พอไปเห็นขึ้นมามันก็ทุกข์ใจใจ นุ่นก็ดี นี่ไม่ดี มีดีและไม่ดี มันก็ กดลวงใจ ถ้าเขาไปรุดงค์นะ เขาเข้าป่าเข้าเขาใช่ไหม? มีความสงบระงับ ไปรุดงค์ก็ไปเอาความ สงบสงัด ความวิเวกในหัวใจ เอากำลังของใจมา เออ.. นี่ไปรุดงค์

ไปรุดงค์นะก็ไปดูบ้านนั้น ไปดูบ้านนั้น ที่นุ่นเจริญ ที่นี่ไม่เจริญ ที่นั่นมีการค้าดี ที่นี่ไม่ดี กลับมาได้อะไรกลับมา ได้ยาเสพติดมา ออกไปเที่ยวก็ได้ยาเสพติดมา เวลากลับมาหาหลวงตา ท่านจะใส่ทุกทีเลย ไปรุดงค์กลับมาได้อะไรมา ใครไปรุดงค์กลับมาจะถามว่าได้อะไรมา? ได้ ความดีหรือได้สิ่งที่ติดข้องในหัวใจมา นี่แล้วเรารู้อะไรล่ะ?

โอ๊ย.. ไปรุดงค์นะ แแบกกลดแบกบาตรเข้าป่าเข้าไปนะ กลับมานี่เก่งมาก นี่พระป่าออก จากป่ามา เสือมันอยู่ในป่า ช้างเป็นโขลงๆ มันอยู่ในป่า ไม่เห็นมันเป็นอะไรขึ้นมาเลย มันอยู่ใน ป่าโดยสัญชาตญาณของมัน มันเป็นสัตว์ป่า มันอยู่ในป่าของมัน เรายังมีความเมตตาของมัน เห็น ไหม ช่วยดูแลปกป้องมันเพราะมันอยู่ในป่า นี่สัตว์ป่า

แต่เราเป็นคน เราเป็นศากยบุตรพุทธชิโนรส เราหาชัยภูมิ ชัยภูมิในการต่อสู้กับกิเลสของ เรา ในเมื่อมันอยู่ในหมู่คณะ อยู่ในที่สงบร่มเย็น มันจะฟังคนนั้น จะฟังคนนี้ คนนั้นจะช่วยเหลือ เรา ฝึก็ไม่กลัว อะไรก็ไม่กลัว โอ๊ย.. คนอยู่เยอะเต็มไปหมดเลย พอเข้าป่าไปแล้วนะฝึก็กลัว สัตว์ ก็กลัว ทุกอย่างก็กลัว เห็นไหม

นี่ชัยภูมิ ชัยภูมิเพราะจิตใจมันเริ่มติดดิน เราไม่มีที่พึ่งแล้ว ปัจจุบันนี้ไม่มีที่พึ่งแล้ว พึ่งใคร ก็ไม่ได้เพราะอยู่คนเดียว อยู่ในป่าในเขาอยู่คนเดียว สัตว์ป่ามันจะกินหัวเอาเดี๋ยวนี้จะเอาที่พึ่งที่ ไหน? มันก็ต้องรักษาใจของตัวเอง นี่มันหาชัยภูมิของตัวเองเจอ เข้าป่าเข้าเขา ไปรุดงค์มาใช้ว่า ไปแบกกลดแบกบาตรไปแอ้คเขา นี่พระรุดงค์นะ จะสักหน้าผากเลยพระรุดงค์นะ รุดงค์มาจาก ไหนก็ไม่รู้ แต่เวลากลับมาหาครูบาอาจารย์ ท่านบอกว่าไปเที่ยวรุดงค์มาได้อะไรกลับมา ได้ อะไรกลับมาต้องมาเล่าให้ท่านฟัง ฉะนั้น เวลาพวกเราเรา เหาหงอย เสราสร้อย เราก็ไปหาครู บาอาจารย์เพื่อไปชาร์ตไฟกัน เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน พึ่งเทศน์ฯ พึ่งเทศน์คือปลุกเร้าหัวใจ คือกระตุ้นหัวใจ หลวงตาเวลาท่าน พูดบอกว่า “ต้องกระตุ้นบ้าง” กระตุกคือดำแรงๆ ถ้าเรียบๆ ก็เออ.. ธรรมดาปกติ ต้องกระตุ้น

เพราะเราไม่รู้สึกตัว เหมือนพ่อแม่คุณแลลูก ลูกผิดลูกถูกเราก็ต้องดูแลมัน ลูกของเราถ้าผิดไปถูกไป พ่อแม่ก็ต้องรับผิดชอบไปจนหมดชีวิต เราจะไปตัดมันได้อย่างไร?

นี่ก็เหมือนกัน ศากยบุตรพุทธชิโนรส เห็นไหม ครูบาอาจารย์ท่านก็ดูแลพวกเรา คุณแลพวกเรา จะดูแลพวกเราให้ไปให้ได้ดี โอ้เราก็อ่านนี่ก็ดู นี่ก็ดู.. คุณนี่ใครล่ะ? คุณความพลั้งพลองของเรา คุณความไม่เอาไหนของเรา คุณความผิดพลาดของเรา แล้วเวลาผิดพลาดขึ้นมาเหมือนชาลันด้วยไง นี่ผิดได้อย่างไร? คุณมันลั่นออกมานี่ โอ๊ย.. ลั่นด้วยเลย

นี่ยึดมั่นถือมั่นความเห็นของตัวเอง มันไม่พร้อมตัวมันเอง มันจะไม่ได้อะไรในใจมันเลย ใจมันจะต้องพร้อมลงนะ ถ้าเราพร้อมขามันไม่ลั่นด้วย ศึกษาขนาดไหนก็แล้วแต่ศึกษาไว้ แต่ถ้าเป็นภาคปฏิบัติ เห็นไหม เราปฏิบัติขึ้นมาแล้วประสบการณ์อันนั้นเป็นความจริงนะ ถ้าประสบการณ์เป็นความจริงแล้วรสชาติได้หมดนะ

“รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง”

รสของความสงบของใจ เห็นไหม เราบอกอยากหาความสุขๆ กัน เราก็อแสวงหากัน นี่ไปพักผ่อน ไปตากอากาศ มันก็เป็นทางโลกคือได้พักผ่อนคลาย เขาว่าบรรเทาไม่ใช่แก้ มันบรรเทาไป บรรเทาพอให้รอดตายไง เวลามันเครียด มันจะตายชะทีก็ เออ.. ไปชายทะเล โอ๊ย.. ไปภูเขา โอ๊ย.. มีความสุขกลับมา มันไปพักผ่อน นั่นละเวลาไปพักผ่อน

“สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี”

จิตสงบ เห็นไหม เราอยู่ของเรานี้จิตสงบ นั่งเฉยๆ เป็นการพักผ่อนคลาย ให้หัวใจมันได้พักได้ผ่อนของมัน หลวงตาบอกว่าเครื่องยนต์ เวลาประกอบเสร็จแล้วก็ติดเครื่องแล้วไม่เคยดับเลย นี่เครื่องยนต์นะ เพราะเราเห็นตั้งแต่เวลาประกอบเสร็จ

จิต! จิตมันไม่เคยหยุดเลย อยู่ภพใดชาติใดพลังงานตัวนี้จับไม่ได้ ปฏิสนธิจิตมาเกิดเป็นมนุษย์ ตั้งแต่เกิดขึ้นมาความคิดมีตลอดเวลา นอนก็ฝัน หลับลึกๆ นั่นนะเข้าพักบ้าง แต่ถ้ามันนั่งสมาธินะ พอจิตมันสงบ ตื่นๆ อยู่ที่นี่แหละมันสงบ รู้ชัด รู้แจ้ง ไม่ได้สักแต่ว่างๆ รู้ชัดแล้วสดชื่นมาก แล้วมีคุณค่ามาก แต่! แต่กว่าจะได้มานะ

พอกำหนดพุทโธตั้งสติขึ้นมาซะ นี้กิเลสมันจับคันมาก คนไม่ทำงานนะ คนไม่ได้ภาวนา นะก็ว่า อืม.. เราก็อายุได้ซะ พอไปภาวนาเข้า เอ๊ะ.. ทำไมเราเป็นคนเลวขนาดนี้ละ ทำนู่นก็ไม่ได้ ทำนี่ก็ไม่ได้ ทำไมฟุ้งซ่าน นี่เริ่มเห็นความผิดของตัวเองแล้ว เห็นไหม ขาไม่ลั่นถั่วแล้ว แต่ถ้ามั่นขาลั่นถั่ววะ โอ้อโฮ.. ดีไปหมด ยอดไปหมด ยอดเยี่ยม อู๋.. ดีไปหมดเลย แต่ดีทำไมตั้งสมาธิไม่ได้? ดีทำไมตั้งสติไม่ได้? ดีทำไมดูแลตัวเองไม่ได้? ก็มันไม่จริงนี่ละสิ

ถ้ามั่นไม่จริง เห็นไหม มันก็เริ่มตั้งสติ ถ้าไม่นั่งภาวนา ถ้าเราไม่บังคับตัวเราเองนะ อู๋.. ดีหมดเลยแหละ สบายมาก ทำอะไรก็สบาย พอบังคับตัวเองเท่านั้นแหละมันคันคันทีละขณะ กิเลสมันคันคันทีละขณะ พอกิเลสมันคัน นั่นแหละซาจะไม่ลั่นถั่วแล้ว เพราะ! เพราะสิ่งที่เป็นขาลั่นถั่วไม่มีรสชาติ ไม่มีสิ่งใดเลย เพราะถั่วแก้วมันไม่มีชีวิต ซานั่นมันก็ไม่มีชีวิต

สิ่งที่เป็นขาลั่นถั่วมันเป็นสิ่งที่ไม่มีความรู้ชีวิต มันเป็นวัตถุ แต่หัวใจเรามันมีความรู้สึก แต่กิเลสมันลั่นถั่วอยู่ มันปิดบังอยู่ มันไม่ให้เราเข้าใจตัวเราเองเลย แล้วเราไปศึกษาสิ่งใดนี่อ้างหมด อ้างว่ารู้ อ้างว่ารู้ ไปศึกษามานี้ทฤษฎีของใคร เขาพิสูจน์ เขาตรวจสอบมาเป็นทฤษฎีแล้ว เราไปศึกษาเท่านั้นแหละ นี่อ้างว่ารู้หมด รู้แล้วทำอะไรได้ขึ้นมา? นี่ทั้งชีวิตศึกษามาๆ เอามาใช้กับชีวิตตัวเองมากน้อยแค่ไหน?

แล้วเวลาศึกษาขึ้นมา ในธรรมะ เห็นไหม เราไปศึกษามาเพื่อใช้กับชีวิตตัวเองเท่านั้น อย่างเช่นการเสียดละ นี่เสียดละไปพระได้แล้ว คุณพระเอาไปหมดเลยแล้วได้อะไรขึ้นมาล่ะ? พระได้แต่วัตถุไป แต่คุณค่าของน้ำใจ คุณค่าของบุญกุศลเราเป็นคนฝึกหัดใจ ให้ใจมันได้ฝึกหัด มันได้เสียดละ ให้มันรับรู้ของมัน พอรับรู้ของมัน สิ่งที่ได้รับรู้มันละบุญมันอยู่ที่นี้ แล้วฝึกหัดจนมันเคยชินของมันนะ

จิตใจของเรามีหลักมีเกณฑ์ เขาจะหวั่นไหวขนาดไหน โลกเขาคือคนอง เขาจะหวั่นไหวขนาดไหน เราดูเขาซะ เห็นไหม ในนวกอวาท ที่ไหนมีเสียงเพลงก็ไปที่นั่น ที่ไหนมีการพนันก็ไปที่นั่น ที่ไหนมีการสนุก มีการครึกครื้น ไปที่นั่น ไปที่นั่น ไปกับโลกหมดเลย.. แต่ที่ไหนมีมหรสพเราไม่ไป ที่ไหนมีเราไม่ไป เรามีหลักมีใจของเรา เห็นไหม ถ้ามีหลักมีใจนี้เราไม่ไปกับเรา นี่ใจคนที่มีหลักมีเกณฑ์มันไม่หวั่นไหวไปกับโลกใจ

โลกพร่องอยู่เป็นนิจนะ โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจไม่มีวันเต็ม มันหมุนเวียนอยู่อย่างนี้ มันเปลี่ยนแปลงอนิจจังตลอดไป นี่แต่หัวใจเราเต็มได้ เราตั้งของเราได้ เห็นไหม ฉะนั้น เราศึกษา

แล้วเรามาปฏิบัติของเรา.. พิสูจน์ นี่กาลามสูตรไม่ให้เชื่อ เราพูดนี่เขาก็ไม่ให้เชื่อ เราพูดอยู่นี้ก็อย่าเชื่อ เชื่อเรานี่ แล้วถ้าเราตายไปจะเอาใครเป็นคนค้ำประกันล่ะ?

เราก็ต้องตายไปข้างหน้าละ ไม่มีใครค้ำประกันใครหรอก ไม่ให้เชื่อ แล้วพิสูจน์ขึ้นมา ทำใจของเราขึ้นมา พระพุทธเจ้าไม่ให้เชื่อ ให้เชื่อความจริงในหัวใจที่เราสัมผัส แล้วถ้าความจริงในหัวใจมันมีอยู่เดี๋ยวนี้ เรานั่งอยู่นี้มาคุยกัน ถ้าใจใครมันสูงส่งกว่าเปิดมา แล้วบอกว่าเราเป็นคนสอนนี้ไม่รู้เรื่องอะไรเลย เป็นคนสอนเขาแท้ๆ แล้วเรื่องในใจอย่างนี้ไม่รู้แสดงว่าภาวนาไม่เป็น! ถ้าภาวนาเป็นมันจะรู้ของมัน

นี่ใจอันนี้นะไม่ให้เชื่อ ให้เชื่อประสบการณ์ ให้เชื่อการกระทำของเรา เราทำมาเพื่อหัวใจของเราละ นี่ชาไม่ล้นถ้วย ถ้าชาไม่ล้นถ้วยเราจะได้ประโยชน์กับเรา ถ้าชาล้นถ้วย ไปที่ไหนเราจะไม่ยอมฟังอะไรเลย นี่ฟังแล้วไปคิด ไปพิจารณา สิ่งที่เราเห็นว่าเราศึกษามันเป็นอะไร? แล้วที่เราพูดมันเป็นจริงไหม? อย่าให้ชาล้นถ้วย

ชาล้นถ้วยนี้มันเป็นการเปรียบเทียบของเซนเขา แต่ถ้าประสาเราก็ว่ากิเลสมันล้นฝั่ง ใจกิเลสในหัวใจเรามันท่วมทันใจเรา มันท่วมทันหัวใจแล้วมันเหยียบย่ำอยู่นี่ แล้วไปหลงว่ามันเป็นธรรมๆ หลงว่าเป็นความดี นี่พร่องมัน แล้วแก้ไขมัน เราจะได้ประโยชน์กับเราละ ถ้าได้ประโยชน์กับเราขึ้นมา เห็นไหม เราจะเป็นชาวพุทธ ฟังธรรมแล้วได้ประโยชน์ เอวัง